

Τούτο δὲ καθαρώνουν διὰ τῆς ἐξάρσεως τῆς ψυχῆς
υπερόνω τῆς δεδομένης πραγματικότητος διὰ τῆς
ἄρσεως τῆς ἰσότητας μεταξύ χρόνου καὶ αἰωνιό-
τητος.

Ὁ θρησκευτὴν ἄνθρωπος αἰσθάνεται τὴ ὑστατον
νόημα καὶ τοῦ ἐσχάτου σκυροῦ τοῦ κόσμου καὶ
παρέχει τοιοῦτοτρόπως περιεχόμενον εἰς τὴν ζωὴν.

Κατὰ ταῦτα ἡ θρησκεία δὲν εἶναι ἐξήγησις τοῦ κό-
σμου οὐτε συμπλήρωσις τῆς γνώσεως τὴν ὁποίαν ἐκ
τῆς ἐπιστήμης ἔχομεν, ἀλλ' εἶναι μετασχηματισμὸς
τῆς πραγματικότητος, οὕτω ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ
ἡ ἐν αὐτῇ ἰδεατὴ πλήρωσις τῆς ἀξίας τοῦ λυτρωμοῦ,
ὅπου ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον τῆς βαθυτέρας νοση-
ρίας τῆς ἀνθρωπότητος.

Τὸ σύνολον τῶν ἀξιῶν τὰς ὁποίας ὀνομάσαμε θρη-
σκευτικὰς καὶ διὰ τῶν ὁποίων παρέχομεν νόημα
καὶ σκοπὸν εἰς τὸν βίον, ἔχουσι τὴν πραγματικὴν ὑ-
παρξιν αὐτῶν καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐν τῷ Θεῷ.

Ὁ Θεὸς ἀντιματωπερίζεται ἐν τῇ συνειδήσει τῆς ἀν-
θρωπότητος ὑπὸ διαφόρων μορφῶν, κυριώτεραι τῶν ὁ-
κίων εἶναι ὁ πανθεισμός καὶ ὁ θεϊσμός.

Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ἐπικρατεῖ ἡ συναίσθησις τῆς ἐξαρ-
τήσεως ἐκ τῶν ἀνωτέρων δυνάμεων, ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ
τὸ συναίσθημα τῆς ἀπολυτερώσεως.

Οἱ δύο αἱμα οὗτοι τρόποι τῆς ἀντιματωπερίσεως τοῦ
θεοῦ ἐν τῇ ἀνθρωπότητι συνειδήσει ὑποδιαίρουνται εἰς
διαφόρους ἀπεχρώσεις.

Τοιοῦτοτρόπως ὁ πανθεισμός ὑποδιαίρειται εἰς λο-
σοφιστικόν (δριήσοι), εἰς αἰσθητικόν (ἰορδαίτης

Βρούνος) καί εἰς ἐξαρκειμὸν (Shelling).

Ἐπίσης ὁ θεϊσμός ἐμφανίζει πολλάς ἀποκρίσει κυριώτεραι τῶν ὁποίων εἶναι ὁ μεταφυσικός θεϊσμός, ὅσμι τὸν θεὸν ἐκδέκεται κυρίως ὡς βούλησιν, ἢ ἡθελός διὰ τὸν ὁποῖον ὁ θεός εἶναι κατ' οὐσίαν ὁ ἐγγυητής τῆς ἡθικῆς τάξεως καί εἰς προσωπικὸν θεϊσμόν, ὅσμι τὸν θεὸν πιστεύει ὡς τὴν ἀγαπῆν (Χριστιανισμός).

Τὸ δεύτερον στοιχεῖον τοῦ πνευματικοῦ βίου εἶναι ἡ τέχνη.

Θὰ προσπαθήσωμεν νὰ παράσχωμεν καὶ ἐνταῦθα γενικὴν τινα ἔννοιαν τοῦ φαινομένου τούτου τοῦ πνευματικοῦ βίου καὶ νὰ καθορίσωμεν καὶ ἐνταῦθα τὴν ἐν αὐτῇ ἀρχουσαν ἀξίαν τῆς ὁποίας πραγματοποίησης εἶναι ἡ τέχνη ὑπὸ τὰς διαφόρους αὐτῆς μορφάς.

Ὅς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν τὸ κατακλυζόν ρεῦμα τῆς ζωῆς τὸ ὁποῖον σφύζει ὀπισθεν τῶν φαινομένων, ἐκδηλοῦται ἐν τῷ πνευματικῷ βίῳ τῆς ἀνθρωπότητος ὑπὸ μορφάς διαφόρους οἷαι αἱ ἐπιστῆμαι, ἡ θρησκεία, ἡ τέχνη κλπ. -

Ὅλαι αὗται αἱ ἐκδηλώσεις ἀποτελοῦν τὸ βασικὸν θέμα τῆς μεγάλης μελετήδίας τῆς ὁποίας ἀνομάζομεν ζωὴν.

Ἐν ἐκ τῶν τοιούτων εἶναι ἡ τέχνη.

Ἐν τῷ φαινομένῳ τῆς τέχνης ἔχομεν δύο στοιχεία, ἀφ' ἑνὸς τὴν ἐντύπωσιν καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἔμφρασιν. Ὁ συνδυασμὸς ἀμφοτέρων τούτων εἰς μίαν ἐνότητα ἀποτελεῖ εὐεῖγο τὸ ὁποῖον ἰσχυροῦμεν ἐν τῇ τέχνῃ μορφήν.

Ἡ μορφή εἶναι ἡ γλώσσα διὰ τῆς ὁποίας ἐμφράζει ὁ καλλιτέχνης τὴν κασμοθεωρίαν αὐτοῦ, τὴν θέσιν τοῦ ἑαυτοῦ τῆς ζωῆς, τὸ νόημα τῆς ὑπάρξεως. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ μορφή εἶναι τὸ οὐσιωδέστατον γνώρισμα τῆς τέχνης, ἔχει ἀπλῶς ὡς μορφή, ἀλλ' ὡς μορφή ἡ ὁποία ἐμφράζει νόημα.

Καὶ κατὰ ταῦτα δυνάμεθα γὰ ὀρίσασθαι τὴν τέχνην ὡς νόημα ἐμφράζον μορφήν.

Ἐν τῇ τέχνῃ τὸ αἰσθητὸν ἀντικείμενον ἐμφανίζεται ὡς ἔμφρασις ἐνδομύχου τινος, ψυχικοῦ τινος, τὸ ὁποῖον προβαλλόμενον εἰς τὸ ἀντικείμενον ὡς ἐξ ἐνοστίου, τὸ φαινόμενον τούτο, καλεῖται αἰσθητικὴ συμπάθεια, προβάλλει καὶ γενικωτέρας ἐμψυχώσεις. Ἡ αἰσθητικὴ συμπάθεια εἶναι στοιχεῖον ἀπαραίτητον διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν βίωσιν καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν δημιουργίαν.

Ὁ σκοπὸς τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκει ἡ τέχνη διὰ τῆς συγκατεύσεως εὐεῖνης ἐντύψεως καὶ ἔμφρασεως τὴν εὐεῖγον ἰσχυροῦμεν μορφήν, εἶναι ἡ ἀναγωγὴ τῆς πραγματικότητος εἰς ἀνωτέραν τινὰ σφαῖραν.

Ἡ διὰ τὴν ἔμφρασιν κατὰ τὸν πανταχῶς τρόπον « ἡ τέχνη ἀποσκοπεῖ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ θεοῦ διὰ τῆς μορφῆς. Μὲ ἄλλας λέξεις, διὰ τῶν ἀντικειμένων τῆς τέχνης δεῖν γὰρ διαλάβη τὸ ὑπεραισθητὸν, εἶναι ἐπιαναλαμπὴ τοῦ ἀοράτου ἐν τῷ ὁρατῷ.

Ἐάν ἐμβαθύνωμεν εἰς τὸν Διὸς τοῦ Φειδίου, εἰς τὴν Ἀντιγόνην τοῦ Σοφοκλέους, εἰς τὰς Παναγίας τοῦ Πα-

φαήλ, εἰς τὸν Φάουστ τοῦ Γκαίτε, εἰς τὸν Πάρσιβαλ τοῦ Νάιπερ κλπ., θὰ γοήσωμεν σαφῶς τὴν ἀλήθειαν αὐτῆν. Διότι ὅλα ταῦτα, τὰ ἔργα σημαίνουν ὕψωσιν ἐπὶ πραγματικοῦ εἰς καθαρωτέραν καὶ ὑψηλοτέραν σφαῖραν.

Ὅλα ταῦτα ἐκφράζονται διὰ τῶν γραμμῶν, διὰ τοῦ σχήματος, διὰ τῶν χρωμάτων, διὰ τῶν εἰμόνων καὶ τῶν λέξεων, διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν τόνων, τὴν ὑψηλοτέραν ἐκείνην πραγμασιμότητα.

Θὰ ἰδυνάμεθα μετὰ τινος συγχρόνου γνωστοῦ κριτικεῦ τῆς τέλεσις νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ τέχνη εἶναι ἡ βοήθεια τῆς μορφῆς, ἐπαναγωγή τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν ἀπωλεσθέντα παράδεισον, ἡ ἐκφρασις τῆς νοσταλγίας πρὸς τὸν κόσμον τῶν ἰδανικῶν καὶ τῶν ὀνείρων τὸν ὁποῖον τόσον συχνὰ συντρίβει ἡ αἰσθητὴ πραγμασιμότης.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον δὲν εἶναι εὐκαλὸν νὰ κατατάξῃ κανεὶς αἰσχρὸν λ.χ. μυθιστόρημα εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης, διότι τὸ τοιοῦτον ἔργον ἀπευθύνεται εἰς τὸ συναίσθημα μόνον καὶ εἰς τὰς ὑλικὰς ὀρμὰς τὰς ὁποίας διεγείρει. Ἐπομένως αἰσθάνεται τις κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτοῦ τὴν ἀνεπαρκείαν του, ἐπειδὴ ἔλλειπει τὸ αἶσθημα τῆς ἀποικαλύψεως, ἡ ἰδέα, τὸ γόημα, τὸ πνεῦμα.

Ἐν τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι μεταξύ τέχνης καὶ κοσμοθεωρίας ὑφίσταται στενὴ σχέσις καὶ ἐπειδὴ ἐξ ἀλλοῦ παραπλήσια σχέσις ὑφίσταται μεταξύ τέχνης καὶ θρησκευτικῆς, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι Τέχνη, θρησκευτικὴ καὶ φιλοσοφία εἶναι πνευματικὰ φαινόμενα συγγεῆ πρὸς ἄλληλα, δυνάμενα νὰ ὑπαχθῶσιν ὑπὸ τὴν γενικὴν κατηγορίαν " κοσμοθεωρία ".

Ἐν τριαύτῃ περιπτώσει ἡ τελευταία αὐτὴ ὑπαχθαιρεῖται εἰς θρησκευτικὴν, φιλοσοφικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν

κοσμοθεωρίαν, Συμφιόντες ταύτας πρὸς ἀλλήλας εὐρί-
σκουμέν πολλά τὰ κοινὰ πρὸς ἀλλήλας. Πᾶσαι ἀναβλα-
στάνου ἐν τῆς αὐτῆς ρίζης δηλ. ἐν τῆς νοσταλγίας
πρὸς ἀπελευθέρωσιν, πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς στενότη-
τος τῆς ὑπάρξεως, πρὸς ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τῆς δυσαι-
καλοῦσας μεταξύ πραγματικότητος καὶ ἀξιών. Καὶ αἱ
τρεῖς χρησιμοποιοῦσι τὸ αὐτὸ μέσον πρὸς ἱκανοποίησιν
τῆς νοσταλγίας ταύτης δηλ. μετασχηματίζουσι τὴν πρα-
γματικότητα, ὑψώνουσι αὐτὴν εἰς ἀνώτερον ἐπίπεδον, ἐ-
λὸς πᾶσαι κατακείνουσι πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν δηλ. εἰς
τὴν ἐμβολὴν νοήματος, εἰς τὴν πραγματικότητος κλπ.
Ὡς ἐν τῇ θρησκείᾳ καὶ τῇ ἐπιστῆμῃ, τοιοῦτοτρόπως δι-
ακρίνομεν καὶ εἰς τὴν τέχνην δύο παράγοντας, ἀφ' ἑνὸς
τὸ ὑποκείμενον καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ ἀντικείμενον.

Τὸ ὑποκείμενον εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ ὄποιῳ ζῆ ἢ
ροπή πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ καλοῦ καὶ ὁ ὄποιος ἔκει τὴν
ἱκανότητα πρὸς καλλιτεχνικὰ ἢ αἰσθητικὰ βιώματα.

Ἐνοεῖται, ὅπως μέλλομεν νὰ ἴδωμεν καθατέρῳ, ὅτι
ἀναλόγως τῆς ψυχικῆς ὑφῆς τοῦ ὑποκειμένου, ὑφίσταν-
ται καὶ ποιικιλίαι τοῦ αἰσθητικοῦ βιώματος.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἀντικείμενον, τὸ αἰσθητικόν δηλ. ἀν-
τικείμενον, ὡς τοιοῦτον δύναται νὰ χρησιμεύῃ οἰονδή-
ποτε ὄν ἢ φαινόμενον τοῦ ἀντικειμενικοῦ κόσμου,
ἀκριβῶς ὅπως ἡ ἐπιστῆμη δύναται νὰ καταστήσῃ ἀντι-
κείμενον γνώσεως οἰονδήποτε ὄν καὶ φαινόμενον.

Ἐν τῇ θρησκείᾳ, τὸ ἀντικείμενον τῆς θρησκείας εἶ-
ναι τὸ ἅγιον. Ἐν τούτοις ὁμῶς καὶ ἐνταῦθα οἰονδή-
ποτε ἀντικείμενον καὶ φαινόμενον δύναται νὰ χρησιμεύ-
σῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον ὡς ἀποκάλυψις τοῦ θείου ἢ καὶ
τοῦ ἁγίου.

Ἀσθηρῶτ εἰπεῖν τὸ αἰσθητικὸν ἀντικείμενον δηλ. τὸ ἀντικείμενον πρὸς τὸ ὁποῖον ἐρχόμεθα εἰς σχέσιν αἰσθητικὴν καὶ τὸ ὁποῖον κείναι ἐν τῇ ψυχῇ μας καλλιτεχνικὰ βιώματα δέν ὑπάρχει καθ' ἑαυτό. Διότι αἰσθητικὸν χαρακτηριστὴρα λαμβάνει ἀντικείμενον καλλιτεχνικῆς ἀπολαύσεως ἐφ' ὅσον ἐρχεται εἰς ἀνάλογον σχέσιν πρὸς τὸ ὑποκείμενον. Ἐπομένως ὑφίσταται μόνον ἐφ' ὅσον ὑπάρχει τὸ ὑποκείμενον τὸ ὁποῖον συνδέεται πρὸς αἰσθητικὰ βιώματα.

Ἐν τούτοις ἵνα ἀντικείμενόν τι καταστῇ αἰσθητικὸν δεόν νὰ συνυπάρχουν παράγοντες τινες οἱ ὁποῖοι νὰ εὐνοοῦν τὴν θεώρησιν αὐτοῦ ὡς ἀπομεμονωμένου τῆς ἀληθούς πραγματικότητος.

Ἐν τῶν παραγόντων τούτων θά ἀναφέρωμεν ἑναυθθα τοῦ ἑξῆς κυριωτέρας.

Ὁ πρῶτος αὐτῶν εἶναι ἡ εἰμονιμότης, τούτέστιν ὁ ἐκπερισσὸς ὠρισμένων γνωρισμάτων ὁ ὁποῖος ὑψώνει τὸ ἀντικείμενον εἰς σφαῖραν ἀληθείας τινος πραγματικότητος καὶ προσεγγίζει αὐτὸ εἰς τὴν ἰδεατὴν σφαῖραν.

Τὸ σῶμα λ.χ. τὸ ὁποῖον ἀπεικονίζεται διὰ τῶν χρωμάτων ἐπὶ τοῦ ζωγραφικοῦ πίνακος, θά ἐκλαμβάνεται ὡς πραγματικότης ἐν τῇ συνήθει τῆς λέξεως σημασία, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς ἔχει τὴν πρόθεσιν νὰ φαῖναι τὸ τοιοῦτον σῶμα. Ἐπίσης εἰς κῶρον μόνον ἐξωγραφισμένον οὐδεὶς ἄνθρωπος ἐπιθυμεῖ νὰ εἰσέλθῃ.

Ὁ δεύτερος παράγων εἶναι ἡ ἀφαίρεσις. Ἵτι ἐπινοοῦμεν ὑπὸ τὴν λέξιν ταύτην γίνεται φανερόν ἂν σμερθῇ κανεὶς ἀγαθμά τι. Τοῦτο στερεῖται χρωμάτων, εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἀχρωμον. Ἐνεκα τούτου προμαλεῖ τὴν συμμέτρων ἡμῶν ἢ ὁποῖα, ὅπως καὶ ἡ εἰμονιμότης ἀπομονώνει τὸ

ἀντικείμενον.

Ἄλλος τις παράγωγος είναι ἡ πλακίωσις, τούτέστι ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ ἀντικείμενου ἐκ τοῦ περιβάλλοντος μετὰ τοῦ ὁποίου συνδέεται.

Ἡ πλακίωσις ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἐξιδανίκευσιν, τούτέστι εἰς τὴν ἔξαρθιν τοῦ ἀντικείμενου ὑπεράνω τῆς ὑλικῆς πραγματικότητος.

Κεῖνος τις παράγωγος είναι ἡ ἐνόησις ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τὴν συνάρτησιν τῆς πολλαπλότητος τῶν ἐντυπώσεων εἰς ἓνα ἐνιαῖον ὅλον. Καὶ ἐπειδὴ τοιαύτην συνάρτησιν παρατηροῦμεν εἰς τοὺς ὀργανισμοὺς, ἀπόρροισαν τῆς σιοτικότητος τὴν ὁποίαν ἐξυπηρετοῦν, ὠνόμασεν διὰ τοῦτο ὁ Κάντιος τὴν ἐνόησιν τοῦ αἰσθητικοῦ ἀντικείμενου σιοτικότητα ἀνευ σιοποῦ.

Ἡ σημασία τοῦ πνευματικοῦ περιεχομένου εἰς τὴν τέχνην εἶναι πολὺ μεγάλη.

Διὰ τοῦτο εὐχαριστεῖ ὁ Γκαϊτε τὰς Μούσας αἱ ὁποῖαι ἐχάρισαν ὄχι μόνον τὴν μορφήν εἰς τὸ πνεῦμα του, ἀλλὰ καὶ τὸ περιεχόμενον εἰς τὸ στήθος του.

Πραγματικὸν τι θὰ ἦτο ὁ Φάουστ, ἡ Ἀντιγόνη, ὁ Ἄμλετος καὶ οἰονόηποτε ἄλλο ἔργον τέχνης, εἰάν ἡ φύσις του ἐξηνελεῖτο εἰς τὸν ἀπλὸν συνδυασμὸν τῶν γραμμῶν, τῶν σειρῶν, τῶν χρωμάτων, χωρὶς νὰ ἐμφράξῃ βαθύτερόν τι νόημα καὶ χωρὶς νὰ διέπεται ἀπὸ μίαν κεντρικὴν ἰδέαν.

Τελευταῖος τις παράγωγος τῆς ἀπομονώσεως τοῦ αἰσθητικοῦ ἀντικείμενου εἶναι ὁ συναρκασμός ὁ ὁποῖος συνίσταται εἰς τὴν λεπυρὰν διέχερυν τοῦ συναίσθηματος, συνεπείᾳ ἐκείνου τὸ ὁποῖον τὸ ἀντικείμενον θέλει νὰ ἐμφράξῃ.

Ὅταν πάντες οὗτοι οἱ ἄροι πληροῦνται, τότε τὸ ἀντι-
κειμενον εἰσῆται ὑπὸ τοῦ ὑποκειμένου ὡς καὶ τὸ
ὅποιον κέντηται αἰσθητικῆν ἀξίαν καθ' ἑαυτήν, ὡς
καὶ τὸ ὅποιον ὑπάρχει καθ' ἑαυτό καὶ ἐπαρκεῖ ἐν
ἑαυτὸ ἀπομονωμένον ἀπὸ τῆς πληθῆος τοῦ περὶ
αὐτὸ κόσμου.

Εἶναι φανερόν ὅτι ἐν τιαύτῃ περιπέσει ὑψύεται
ἄνθρωπος, ἐφ' ὅσον ἀπολαβεῖ αὐτὸ αἰσθητικῶς, ὑπερά-
νω τῶν ἀνεκλήτων, τῶν συνθητικῶν καὶ τῶν καθημόνεων
τῆς καθημερινῆς ζωῆς, διότι λύει τὸ αἰσθητικῆν βίου-
μενον ἀντικείμενον ἀπὸ τὰς αἰτιώδεις του σχέσεις καὶ
ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην σχέσιν ἢ ὅποια γεννᾶται ἐν τοῦ συν-
δυασμοῦ τοῦ ἀντικειμένου πρὸς τὴν πραγματικότητα.

Π. χ. ὅταν κατὰ τὴν παρεΐαν τῆς δρασεως δραματικοῦ
τινος ἔργου ἀποθάη ὁ ἦρωις, οὐδεὶς ἐρωτᾷ ποτε πρὸ-
κειται νὰ γίη, ἢ κρδέια του, οἷοι προφανῶς ἔχει ἀ-
παλλάξει τὸ ἀντικείμενον ἀπὸ τὰς αἰτιώδεις σχέσεις
αἱ ὅποια ἐπικρατοῦν ἐν τὴν καθημερινὴν ζωῆν.

Διὰ τούτῳ λόγους τούτους ὁ Κάντιος ἐκαρακτήρησε
τὸ αἰσθητικὸν βίωμα ὡς ἀνιδιοτελὲς διαφέρον, διότι
μετ' αὐτοῦ δέν συνδέεται οὔτε ὁ κόθος, ὅπωπ συμβαί-
νει περὶ τὸ εὐάρεστον, οὔτε ἡ συναίσθησις τοῦ καθήμοι-
τος, ὅπωπ συμβαίνει περὶ τὸ ἀγαθόν. Οὔτε ὁ πραγμα-
τικότης τοῦ ἀντικειμένου ἔχει σημασίαν διὰ τὴν
αἰσθητικῆν ἀπολαύσεκα αὐτοῦ, οὔτε τὸ εἶναι θαῖ πρα-
γματοπαρηῆ ἢ ὄχι.

Ἡ τέχνη διακρίνεται εἰς τὸ κυριῶτα ἄραϊον, τὸ ἠκοῖ-
ον συνίσταται ἐν τὴν συμμετρίαν καὶ τὴν ἄρμονίαν
καὶ τὴν ἐνότητα τῶν μερῶν καὶ τοῦ ὅλου, εἰς τὸ
ὑψηλόν τὸ ὅποιον διεκείρει ἀγωνίαν, εἶδος τι θαῦμα.

μοῦ, τὸ συναίσθημα τῆς λείας ἡμῶν σμικρότητος καὶ τέλος τὸ χαρακτηριστικόν.

Δύναται ἄνθρωπός τις νὰ μὴν εἶναι ἰσραῖος, ἀλλ' ἐξ ἄλλου τὸ πρόσωπόν του γηραλέον καὶ ριτιδωμένον νὰ μαρτυρῇ τὴν ἐσωτερικὴν πάλην καὶ νὰ δεικνύῃ τὴν διά τῶν πνευματικῶν διαφορῶν τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν χαρακτηριστικῶν του.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον βεβαίως οὔτε εἰς τὸ καλόν, οὔτε εἰς τὸ ὑψηλόν δύναται νὰ καταταχθῇ, διεγείρει εὐάρεστα συναισθήματα, ἀλλὰ λέξεν, ἀρέσει.

Ἡ τέχνη ὁμοίως δύναται νὰ διεγείρῃ καὶ ἀναλόγως τῆς κοσμοθεωρίας τὴν ὁποῖαν θέλει νὰ ἐκφράσῃ καὶ τῆς ὁποίας φορεὺς εἶναι ὁ δημιουργὸς καλλιτέχνης. καὶ ἐπειδὴ ἡ κοσμοθεωρία καθ' ἑαυτὴν δύναται νὰ διακριθῇ εἰς τρεῖς μεγάλους τύπους, τὴν φυσιοκρατίαν, τὸν θεϊσμόν καὶ τὸν πανθεϊσμόν. Ἐχομεν καὶ ἐν τῇ τέχνῃ τρεῖς μεγάλας κατηγορίας, τρεῖς μεγάλας τεχνοτροπίας, ἑκάστη τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται ὡς ἀφορᾷ τὴν ἐκλογὴν τοῦ θέματος, τὴν θέσιν τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ ὄλῳ, τὸ μέγεθος κλπ., ἀπὸ τῆς κοσμοθεωρίας εἰς τὴν ὁποῖαν ἀνήκει ὁ καλλιτέχνης.

Ἡ φυσιοκρατία ὡς κύριον ἀξίωμα γνώρισμα ἔχει τὴν ἐξάρσιν τῆς ὕλης ὑπὲρ τὸ πνεῦμα.

Φυσικόν εἶναι ὅτι ὁ φυσιοκρατικὸς καλλιτέχνης θὰ ἐκφράσῃ τὴν πεποίθησίν του ταύτην διὰ τῆς δημιουργίας του.

Ἐν τῷ θεϊσμῷ τὸναντίον ἐξαίρεται ἡ ὑπεροχὴ τοῦ πνεύματος ὑπεράνω τῆς ὕλης. Σύμφωνα πρὸς τὴν πεποίθησιν ταύτην θὰ εἶναι καὶ ἡ καλλιτε-

χνική δημιουργία.

Τέλος ο πανθεϊσμός επεξηγεί την έναρμόνισιν ἀμφοτέρων, δηλ. ὕλης καὶ πνεύματος, σώματος καὶ ψυχῆς, πνευματισμοῦ καὶ σωματισμοῦ ἰδαντισμοῦ καὶ πραγματικότητος.

Διὰ τοῦτο εἰς τὸ ἔργον τῶν πανθειζάντων μαλ-
λοτεχνῶν ἐμφανίζεται ἡ προσκάθεια αὐτῆ τῆς ἐναρ-
μονήσεως.

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ἐξήτασαν τὴν τέχνην
καὶ ἄλλοι καὶ ὁ Γερμανὸς Νόλτ.

Ἐπίσης ἠθέλησαν νὰ καθορίωσι τὴν σχέσιν τῆς τέ-
χνης δηλ. τῆς τεχνοτροπίας τῆς μορφῆς πρὸς τὴν φυ-
λὴν.

Τοῦτο εἶναι φυσικόν, τόσον φυσικόν, ὅσον φυσικὸς
εἶναι καὶ ὁ συνδυασμὸς τῆς μορφῆς πρὸς τὴν κοσμο-
θεωρίαν.

Διότι, ὡς εἶπομεν, ἡ τέχνη εἶναι ἡ μορφή τοῦ περιε-
χομένου, τὸ περιεχόμενον δὲ τοῦτο εἶναι κατὰ τὴν
πρώτην περίπτωσιν ἡ κοσμοθεωρία τοῦ μαλλιτέχνου,
κατὰ τὴν δευτέραν περίπτωσιν τὰ ἰδαντικά τῆς φυ-
λῆς, τὰ ὅποια ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν φυλετικῶν καὶ τῶν
ἄλλων προϋποθέσεων ἐκάστου λαοῦ.

Ἐν στενῇ σχέσει πρὸς τὴν φυλὴν ἐξήτασαν τὴν τέ-
χνην καὶ ἄλλοι καὶ ὁ Νοττίνγκερ, περιορισθεὶς εἰς
τὸ νὰ καταδείξῃ ὅτι ὁ Γοτθικὸς ρυθμὸς εἶναι ἀ-
ναγκαῖα ἐκφρασις τῶν ἀνησυχιῶν καὶ τῆς πρὸς τὸ
ἀπέραντον ὁρμῆς τῆς βορείας φυλῆς, ὡς ὀνομάζει
τοὺς Φράγκους καὶ τοὺς Γερμανοὺς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς
τὴν μεσημβρινὴν λαοῦ.

Εἰς στενήν σχέσιν εὐρίσκεται ἡ τέχνη καὶ τὸ γένος.

τροπία, ὡς κορφή ἐκφράζουσα περιεχόμενον καὶ πρῶ-
τῆς ψυχολογικῆς τύπου, οἱ ὅποιοι ἐκφράζουν ἀνα-
γματικῶς ἑαυτοὺς διὰ τοῦ καλλιτεχνικοῦ δημιουργή-
ματος.

Δέν εἶναι δυνατόν νὰ ἀπαριθμήσωμεν ἐνταῦθα
ἄλλους τῆς ψυχολογικῆς τύπου εἰς τῆς ὁποίας δι-
ακρίνονται οἱ ἄνθρωποι, οὔτε νὰ ἐυθέσωμεν τῶν τυ-
πολογικῶν διακρίσεων τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς τὰς ὁποι-
αις ἐμπροσώπου αἱ διάφοροι ἀξίαι λόγῳ ψυχολογίας.

Ἀναφέρομεν μόνον ὅτι ὁ Jung διακρίνει γενικώτατα
τῆς ἀνθρώπου εἰς ἐξωστρεφεῖς καὶ ἐνδοστρεφεῖς
τύπους.

Ὁ Jung, εἰς θεωρητικόν, οἰκονομικόν, αἰ-
σθητικόν, κοινωνικόν, δυναστικόν καὶ θεοσεβτικόν
τύπον.

Ὁ Müller Freyfelds, εἰς συναισθηματικόν καὶ
νοητικόν τύπον.

Ἐν τούτων, ὁ πρῶτος ὑποδιαιρεῖται εἰς τύπον μὲ
μειωμένον συναισθήματα τοῦ ἐγώ, τῶν ὁποίων συνέπει-
α εἶναι ἡ ταπεινοφροσύνη, δαλία, ἔλλειψις ἐμπιστο-
σύνης εἰς ἑαυτὸν, δεύτερον εἰς τύπον μὲ ἐνισχυμέ-
νον συναισθήματα τοῦ ἐγώ, τὸν ὁποῖον διακρίνει τάρφος
καὶ ἐμπιστοσύνη εἰς τὰς ἰδίας του δυνάμεις, τρίτον
εἰς ἐπιθετικόν τύπον παρὰ τῶν ὁποίων ἐπιπαρατοῦν συν-
αισθήματα τῆς ὀργῆς, τοῦ μίσους, τῆς ἐυδυσχεΐας,
τῆς μνησικαμίας, τέταρτον εἰς συμπαθητικόν τύπον,
τοῦτέστιν εἰς τὸν τύπον ἐκείνον ὃ ὁποῖος αἰσθάνεται
συμπάθειαν πρὸς πάντα ἀψυχον καὶ ἔμψυχον καὶ
τέλος εἰς τὸν ἐρωτικόν τύπον ὃ ὁποῖος τὴν ἑαυτοῦ
ἐν ἑαυτοῦ εὐρίσκει εἰς τὴν ἀφοσίωσιν πρὸς ὄν τοῦ

ἑτέρου φύλου καὶ εἰς τὴν διάλυσιν τοῦ ἐγὼ του ἐν-
τός τῆς ψυχῆς τοῦ ἀγαπωμένου ὄντος. Σημειωτέον
ὅμως ὅτι ἐν τῷ τύπῳ τούτῳ ἀνεύχθη νὰ διακριθῶμεν
ἀφ' ἑνὸς τὸν ἀνθρώπον τοῦ ταπεινοῦ ἔρωτισμοῦ παρὰ τῷ
ὅποιῳ ἐπικρατεῖ κυρίως ἡ πόθος πρὸς κτήνην, καὶ ἀφ'
ἑτέρου τὸν ἀνθρώπον τοῦ ἐξευγενισμένου ἔρωτισμοῦ
παρὰ τῷ ὅποιῳ ὑπερισχίει ἡ ὄρεσις πρὸς τὴν ψυχικὴν ἐ-
κβολὴν.

Ὡς πρὸς τὸν δεύτερον τύπον τὸν νοστιμὸν, ἔχομεν καὶ
ἐνταῦθα διαφορὰς ἀποκρίσεις.

Εἶναι δυνατόν νὰ ὑπερέχουν αἱ αἰσθήσεις δηλαδὴ νὰ εἴ-
ναι αὐταὶ τὸ κύριον μέσον διὰ τοῦ ὁποῦ ὁ τοιοῦτος
προσιτᾶται τὸ περιεχόμενον τῆς συνειδήσεώς του. Παρ'
ἄλλοις ἐπικρατεῖ μάλλον ἡ φαντασία. Ἄλλοι ρέπουν εἰς τὴν
ἀφαιρέσιν ὀλίγον ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὰ ἐπί μέρους καὶ τὰ
ἐποπτεία.

Καὶ πάλιν ἄλλοι ρέπουν εἰς τὸ νὰ γενικεύουν ὅσα ἐπι-
στῶν ἐντυπώσεων τῶν ἔχουσιν, ἐνῶ ἀντιθέτως ὑπάρχουσιν ἄλ-
λοι οὕτινες εἰδικεύουσιν. Ἐπιτὸς τούτου δημιουργοῦνται
καὶ ἄλλαι ἀποκρίσεις ἀναλόγως τοῦ εἴδους τῆς μη-
μῆς εἰς ἐποπτείας, ἐμνηστικὰ καὶ κλητικὰ
τύπου.

Τέλος ἀπὸ νέας ἀπόψεως διακριθῶμεν στατικῶν ἀν-
θρώπων καὶ δυναμικῶν ἀνθρώπων.

Ἰδιαιτέραν σημασίαν κέμεται ἡ διαίρεσις τῶν
ἀνθρώπων εἰς αἰσιοδόξους καὶ ἀπαισιοδόξους, διαίρεσις
ἡ ὁποία ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν διάκρισιν αὐτῶν εἰς ὀν-
θρώπους ἐνισχυμένους καὶ ἀνθρώπους ἐξηθενημένους
ἐγὼ.

Εἶναι φανερόν ὅτι ἀναλόγως τοῦ τοιοῦτου ψυχο-
φύλλ. 102

λογικου τύπου εις τον οποιον ανηκει ο δημιουργων καλλιτέχνης, θα διαπερινετα και το εργον του απο των δημιουργηματων ευεινων τα οποια παρεχουσι καλλιτεχνα ανηκοντες εις άλλας τυπολογιας αποκρίσει. Δεν είναι αναγκαίον να ειπωμεν οτι ο συνδυασμός της γνώσεως του τύπου εις τον οποιον ανηκει ο καλλιτέχνης και της θεωρήσεως του εργου του, οδηγεί εις την βαθυτέραν κατανόησιν της δημιουργίας του, τωσον από απόψεως μορφής, οσον και από απόψεως περιεχομένου.

Πλήν τούτου είναι δυνατόν να ευρωμεν και άλλας διαφορές της τέχνης, κατά τας γέας επόψεις κατά τας οποιας προβαίνομεν εις την διαίρεσιν.

Ούτω εάν εξετάσωμεν την σχέσιν του καλλιτέχνου προς την πραγματικότητα, ευρίσκομεν οτι η σχέση αυτή δύναται να είναι στενή η χαλαρά. Όταν ο καλλιτέχνης τελεί εις στενήν σχέσιν προς την πραγματικότητα, τότε η τέχνη είναι ρεαλιστική. Μι έ άλλαι λέξεις απεικονίζει τας έξωθεν εντυπώσεις άνευ τινος σκέψεως επ' αυτών και άνευ ήθικου κριτισμού.

Απόχρωσις ρεαλιστικής τέχνης είναι η λεγομένη εμπρεσιονιστική τέχνη η οποία εξαίρει την συναισθηματικήν διέγερσιν την οποιαν ο καλλιτέχνης έχει εις των έξωθεν εντυπώσεων.

Όταν τούναντίον η σχέση προς την πραγματικότητα είναι χαλαρά, τότε έχομεν την ιδανιστικήν τέχνην η οποια συνίσταται εις τούτο, οτι τας έξωθεν εντυπώσεις δεν τας αποδίδει απλώς δια της μορφής, αλλά τας διαμορφώνει δια των κατηγοριών του

τοῦ ἢ διὰ τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν.

Ἐποχρῶσις τῆς τέχνης ταύτης εἶναι ἡ ἐξμπριονιστική τέχνη ἡ ὁποία παραλαμβάνει τὸν ἐξωτερικὸν ἀντικειμενικὸν παράγοντα καὶ ἐνδιαφέρεται μόνον διὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ψυχικοῦ, τῆς ψυχικῆς κινήσεως, τοῦ ψυχικοῦ περιεχομένου. Κατ' αὐτὸν τὸν εἶδος κα-
τοπτρίζει τὸ ἀντικείμενον ἐντὸς τῶν βαθῶν τοῦ ὑποκειμένου.

Μεταξὺ τούτων κείται ἀφ' ἑνὸς ἡ ρωμαντικὴ καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ συμβολικὴ τέχνη.

Ὁ ρωμαντικὸς θρηνεῖ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ παρελθόντος.

Ὁ συμβολιστὴς ἐλαμβάνει τὰ πάντα ὡς σημεῖα ἢ σύμβολα βαθύτερα τοῦ ὑπεραισθητοῦ, τοῦ ὑπερφυσικοῦ κλπ.

Ἐάν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ πλάτος τὸ ὁποῖον ἀπολαβεῖ ὁ ἄνθρωπος γενικῶς καὶ ὁ καλλιτέχνης ἰδίᾳ ὁ αἰσθητικὸς, δυνάμεθα νὰ διαρέσωμεν τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς καλλιτέχνας ἰδίᾳ, εἰς κωμικοὺς, ἐπικομικοὺς καὶ δραματικούς.

Ὁ κωμικὸς ἐνδιαφέρεται δι' ἐλάχιστον πλάτος τῆς πραγματικότητος, δι' ὅσα διεγείρει τὸ συναίσθημά του, ὁ ἐπικομικὸς τὸναντίον ἐνδιαφέρεται διὰ πάντα ὅσα συμβαίνουσιν ἢ διὰ πάντα ὅσα ὑπάρχουσιν ἐν τῇ πραγματικότητι (Ὅμηρος λ.χ.), ὁ δραματικὸς τέλος. εἶναι ἐνδιασμός τῶν δύο προηγουμένων διότι ἡ δράσις καὶ ἡ ὄλη μοῖρα τῶν ἀνθρώπων ἐγκλείει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ καὶ συναισθήματα συμπάθειαι ἀποστροφῆς, ὀργῆς, ἀγωνίας κλπ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν διαίρεσιν τῆς τέχνης κατὰ τὰς

γυπικῶς διαφορῶς ὑμνήσαμεν ἤδη ἀνωτέρω.

Ἐνταῦθα θά εἴπωμεν ὀλίγα τινα περὶ τῆς διαμερίσεως τῶν ἀνθρώπων εἰς αἰσιδόξους καὶ ἀπαισιδόξους ἵνα ἐκ τῆς διαμερίσεως ταύτης καθορίσωμεν δύο νέα εἶδη τοῦ αἰσθητικοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ αἰσιδόξος καταφάσκει τὴν ζωὴν, ἀναγνωρίζει ἀξίαν εἰς τὴν ζωὴν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει γίνεται εὐθυμογράφος, ἐφ' ὅσον ἔχει αἰσθητικὰ βιώματα. Τοῦναντίον ὁ ἀπαισιδόξος σημαίνει ἀρνησὴν τῆς ζωῆς, σημαίνει πείσιν ὅτι ἡ ζωὴ δὲν εἶναι ἀξία νὰ τὴν ζῆ τις. Ὁ τοιοῦτος ὡς αἰσθητικὸς ἀνθρώπος ἢ ὡς δημιουργικὸς καλλιτέχνης γίνεται σατυρικὸς. Ὁ τραγικὸς τέλος ἀπολαμβάνει τὸν ἀγῶνα μεταξύ φωτός καὶ σκότους, μεταξύ ἰδανικοῦ καὶ πραγματικότητος. Ἀλλὰ ἡ ἀπόχρυσος αὕτη διαπνέεται ὑπὸ τῆς μελαγχολίας τῆς ὁποίας γεννᾷ ἢ πεποιθήσει ὅτι τελικῶς θά νικῆσῃ κατὰ τὸν ἀγῶνα τοῦτον τὸ σκότος.

Κατὰ τὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκει ἡ τέχνη, διαμερίζεται εἰς καθαρὰν τέχνην, τέχνην ἐν τῇ κυρίᾳ σημασίᾳ τῆς λέξεως καὶ δευτέρον τέχνην ἐν τῇ ἐυρύτερᾳ σημασίᾳ τρέπον τινὰ καταχρηστικῶς οὕτω καλουμένην.

Ἡ τέχνη ἀποσκοπεῖ τὴν δημιουργίαν αἰσθητικῶν ἀξιῶν ὡς εἶναι π.χ. ἀγάλματα, ἀρχιτεκτονικὰ μνημεῖα, μουσικαὶ συνθέσεις κλπ.

Ἡ τοιαύτη τέχνη τῆς ὁποίας ἀποβλεπτικοὶ σκοποὶ εἶναι ἡ δημιουργία τῶν αἰσθητικῶν ἀξιῶν διὰ τῶν ἀντικειμένων, διὰ τῶν δημιουργημάτων τῆς τέχνης, ὀνομάζεται καθαρὰ τέχνη καὶ εἶναι ἡ τέχνη ἐν τῇ κυρίᾳ τῆς λέξεως σημασίᾳ.

Εἶναι ὁμοίως δυνατὸν γὰρ ἕλλειψη ἢ τοιαύτη ἐπιθυμία πρὸς δημιουργίαν αἰσθητικῶν ἀξιῶν λ.χ. ἢ ἐξεικονίζουσα ἀπλῶς τέχνη ἢ ἢ λεγομένη διαμορφωτικὴ τέχνη καὶ ἢ διαφημιστικὴ.

Τὰ ἀντικείμενα τῆς τέχνης, π.χ. ἔν τινα ἐκκλησία, τὰ ὅποια θεωροῦν ἔχουν γὰρ διασαφηνίσει τὰ πάθος τοῦ Χριστοῦ, δὲν εἶναι ἀντικείμενα προεχθόντα ἐν τῆς ἐπιθυμίας πρὸς δημιουργίαν αἰσθητικῶν ἀξιῶν ἀπλῶς, ἀλλ' ἐγενήθησαν ὅπως διασαφηνίσουν ἀντικείμενον τῆς πίστεως, γεγονός τῆς εὐαγγελικῆς ἱστορίας κλπ.

Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς εἰκόνας αἱ ὅποια θεωροῦν ἐπιστημονικὸν τι βιβλίον, ὅπως λ.χ. μία ζωγραφία ὅσον καλλιτεχνικῶς συντεταγμένη καὶ εἰς εἶναι.

Ἐπίσης ἀνδριάντες καὶ ἄλλα μνημεῖα τῶν ὁποίων ὁ σκοπὸς εἶναι ἢ ἔξαρσις γεγονότος τινος ἐθνικῆς, θρησκευτικῆς ἢ πολιτικῆς φύσεως, δὲν ἀνήκουν εἰς τὴν κυρίως τέχνην.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν διαμορφωτικὴν καὶ διαφημιστικὴν τέχνην, ἔνταῦθα εἶναι ἐντελῶς φανερόν ὅτι ὁ σκοπὸς αὐτῶν κείται ἔξω τῶν σκοπῶν τῆς καθαρῆς τέχνης.

Εἰς ὅλας αὐτάς τὰς μορφὰς τῆς τέχνης τὰς ὁποῖας διακρίνομεν ἀπὸ τῆς κυρίως ἢ τῆς καθαρῆς τέχνης, τὸ αἰσθητικὸν βίωμα δὲν ἐκιδιώκεται ὑπὸ τοῦ καλλιτέχνου κείνου ἀπὸ τοῦ αἰσθητικοῦ βιωματος, διότι εἰς αὐτὸν ἐμφανίζεται ὡς σπινδαλοτεροὶ ἄλλοι σκοποὶ τοῦ ὁποῖου ἐκιδιώκει διὰ τῆς δημιουργίας.

Ἡ τέχνη ἔχει στενήν σχέσιν πρὸς τὰ λοιπὰ στοιχεῖα τοῦ πνευματικοῦ βίου. Τοῦτο εἶναι φανερόν ἐξ ὧν ἤδη ἔχομεν ἀλλαχοῦ ἀναπτύξει περὶ τῆς ὕψους τοῦ πνευματικοῦ βίου καὶ τῆς ὕψους τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς.

Εἶπομεν δηλ. ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ εἶναι διαθρομμένη ἐνότητος ἀξιολογησίων ροπῶν, ὁ δὲ πνευματικὸς βίος διαθρομμένη ἐνότητος ἀξιών.

Κατ' ἀνάγκην λοιπόν ἡ τέχνη, ὡς μέρος τοιαύτης ἐνότητος, ἔχει σχέσιν πρὸς τὰ λοιπὰ στοιχεῖα ἐπιτιῶν ὧν ἀποτελεῖται ἡ ἐνότης αὕτη.

Ἀνωτέρω ἐσημαγραφήσαμεν τὴν στενήν σχέσιν ἡ ὅποια ὑφίσταται μεταξύ τέχνης, ἐπιστήμης καὶ φιλοσοφίας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν σχέσιν τέχνης καὶ ἐπιστήμης τοῦτο μόνον ἐξαίρομεν ἐνταῦθα, ὅτι ἡ μὲν ἐπιστήμη στρέφεται πρὸς τὸ γενικόν, τὸ ἀφηρημένον, ἡ δὲ τέχνη ἐνδιαφέρεται διὰ τὸ ἀτομικόν καὶ ἐποπτικόν.

Διὰ τοῦτο ὁ αἰσθητικὸς ἄνθρωπος θεωρεῖ τὸν θεωρητικὸν ἄνθρωπον ὡς ψυχρὸν καὶ ἀψυχον.

Τέλος μεταξύ τέχνης καὶ οἰκονομίας δὲν φαίνεται νὰ ὑπάρχη στενή καὶ ἁρμονικὴ σχέση.

Τοῦτο δεῖκνται εἰς τὴν φύσιν τῆς τέχνης, τὴν ὅποιαν ἐκαρακτηρίσαμεν ὡς ἀνιδιοκενὲς διαφέρον.

Ἡ δὲ οἰκονομία εἶναι τὸ ἀνεγκρὸς ἀντίθετον, διότι κατακίβει πρὸς τὸ κέρδος.

Διὰ τοῦτο συμβαίνει νὰ ἀφανίζεται ὁ χαρακτήρ τῆς τέχνης ὅσῳ ὁ καλλιτέχνης προσκαθεῖ νὰ δημιουργήσῃ κινούμενος ὑπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ κέρδους.

Ἡ σημασία τῆς τέχνης διὰ τὸν πνευματικὸν βίον

